

УДК 331.5

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.197.174-178>**Ковальчук Т.Г.**

кандидат економічних наук

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Kovalchuk Tamila

PhD in Economic Sc.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

<https://orcid.org/0000-0001-5810-5970>**Загарій В.К.**

кандидат економічних наук

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Zaharii Vita

PhD in Economic Sc.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

<https://orcid.org/0000-0001-6492-3523>

НОВІ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуто нові підходи до зайнятості в умовах глобалізації і технологічних змін, які забезпечують ефективне функціонування міжнародного ринку праці та його адаптацію до сучасних викликів, висвітлено нові форми, що виникають під впливом глобалізаційних процесів та розвитку цифрової економіки, визначено основні фактори, які сприяють трансформації ринку праці, зокрема розвиток технологій, автоматизація виробничих процесів, поширення дистанційної роботи та платформної зайнятості та інші. Особливу увагу приділено викликам і можливостям, які ці зміни створюють для працівників і роботодавців, а також для системи регулювання трудових відносин, обґрунтовано необхідність адаптації нормативно-правової бази, соціального захисту та професійної освіти до нових умов ринку праці. Рекомендації сприятимуть створенню гнучкої, адаптивної та інклюзивної системи зайнятості, здатної відповідати викликам сучасності, підвищенню економічної стабільності та соціального добробуту.

Ключові слова: міжнародний ринок праці, глобалізація, технологічний прогрес, цифровізація, соціальний захист.

NEW FORMS OF EMPLOYMENT IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION AND DIGITAL ECONOMY

The article substantiates new approaches to employment in the context of globalization and technological changes, which ensure the effective functioning of the international labor market and its adaptation to modern challenges. Based on a systematic analysis of the study of globalization processes and its impact on the labor market, new forms of employment that arise under the influence of globalization processes and the development of the digital economy have been identified, using comparative analysis methods, various forms of employment have been compared, and the main factors contributing to the transformation of the labor market have been identified, in particular, the development of technologies, the automation of production processes, the spread of remote work and platform employment, and others. Particular attention is paid to the challenges and opportunities that these changes create for employees and employers, as well as for the system of regulating labor relations, it is substantiated that the development of new forms of employment in the context of globalization and the digital economy requires a comprehensive approach, which includes the creation of an appropriate regulatory framework, the development of infrastructure and support services, ensuring social protection of employees, the development of digital skills and competencies, the transformation of the education and vocational training system, it is determined that only under the condition of effective regulation and support of new forms of employment can the sustainable development of the international labor market and the realization of labor potential in the context of the digital economy be ensured. The proposed recommendations are important for improving labor market management in the context of globalization and digitalization, they can be used by state bodies to adapt the regulatory framework to new forms of employment, which will contribute to ensuring social protection of employees employed in flexible and platform forms of work; by employers to implement effective models of labor organization that

meet the requirements of the digital economy and increase efficiency; educational institutions to develop professional training and retraining programs focused on the development of digital skills, which will help increase the competitiveness of employees; employees to adapt to new realities of the labor market, realize the possibilities of self-employment, remote work, etc. The recommendations will contribute to the creation of a flexible, adaptive and inclusive employment system capable of meeting the challenges of modernity, increasing economic stability and social well-being.

Keywords: international labor market, globalization, technological progress, digitalization, social protection.

JEL: J23, J40, J49

Постановка проблеми. У сучасних умовах стрімкої глобалізації та розвитку цифрових технологій відбуваються значні трансформації на міжнародному ринку праці. Трансформація зайнятості та поява нових форм праці є наслідком глибоких технологічних змін, що охоплюють сучасне суспільство та економіку. Ці процеси пов'язані з розвитком цифрових технологій, автоматизації, роботизації, а також поширенням інтернету та мобільних комунікаційних засобів. Технологічні зміни змусили ринок пристосовуватися до нових реалій, створюючи як нові можливості, так і виклики для працівників і роботодавців, вони вимагають обґрунтування та впровадження нових форм зайнятості, які б відповідали викликам сьогодення та сприяли ефективній роботі населення в умовах цифрової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження глобальних трансформацій міжнародного ринку праці є предметом вивчення численних учених, серед яких можна виокремити Кудлай В. Г. [1], Кушко З. І. [2], Мусіюк І.О. [3], Назаров М.І. [4], Нізельська М.А. [4], Соболев, В.М. [3], Туль С.І. [5], Шкурат М. Є. [2], Шкурат О. Є. [2] та інші. Їх роботи сприяють кращому розумінню динаміки та викликів, що стоять перед міжнародним трудовим ринком у сучасних умовах. Однак, попри значні досягнення в цій сфері, в умовах глобалізації та цифрової економіки відбуваються постійні зміни, які потребують подальшого дослідження.

Мета статті - обґрунтування нових підходів до зайнятості в умовах глобалізації та технологічних змін, які забезпечують ефективне функціонування міжнародного ринку праці та його адаптацію до сучасних викликів.

Виклад основних результатів дослідження. Одна з основних тенденцій, яка спостерігається у зв'язку з технологічними змінами, – це цифровізація економіки та ринку праці. Вона спричинила радикальну зміну способу функціонування багатьох галузей та професій, сприяючи появі нових робочих місць, зокрема у сфері інформаційних технологій, комунікацій, онлайн-торгівлі та послуг. У той же час, зростає потреба у працівниках, які володіють цифровими навичками, що стає ключовим фактором їхньої конкурентоспроможності на ринку праці.

Цифрові платформи стали важливим елементом сучасного ринку праці, дозволяючи працівникам виконувати роботу дистанційно, надаючи гнучкі можливості для зайнятості. Такі платформи, як Upwork, Fiverr, Uber, Airbnb, дозволяють працівникам знаходити проекти або замовників онлайн, що знижує залежність від традиційних форм працевлаштування. Дистанційна робота та фріланс набули значного поширення, особливо у сферах програмування, дизайну, маркетингу,

перекладів, юридичних послуг та фінансового консалтингу.

Незважаючи на нові можливості, що виникли завдяки цифровізації, технологічні зміни також викликають певні ризики для зайнятості, зокрема через автоматизацію та роботизацію виробничих процесів. Прогнозується, що у найближчі роки значна кількість робочих місць, особливо в таких галузях, як виробництво, логістика та сільське господарство, може зникнути через заміну людської праці автоматизованими системами та роботами. Такий процес створює нові виклики для робочої сили, яка повинна адаптуватися до нових вимог ринку, підвищувати рівень кваліфікації або ж переходити до інших видів діяльності [6].

Водночас автоматизація та штучний інтелект також створюють нові робочі місця у сферах розробки, управління та обслуговування цих технологій. Індустрія розробки програмного забезпечення для автоматизації, а також робота з даними, аналітика та кібербезпека стають все більш затребуваними. Тому працівникам, особливо молодому поколінню, важливо розвивати навички, пов'язані з новими технологіями, для того щоб зберегти свою конкурентоспроможність на ринку праці.

Серед ключових технологій, що впливають на трансформацію ринку праці, варто виділити штучний інтелект, машинне навчання, робототехніку, великі дані та хмарні технології. Ці технології дозволяють виконувати складні обчислення, аналізувати великі обсяги даних, автоматизувати рутинні операції та приймати рішення на основі алгоритмів. Наприклад, у фінансовій сфері використовуються автоматизовані торгові системи, що дозволяють швидко аналізувати ринки та укладати угоди. У медицині штучний інтелект допомагає діагностувати захворювання на ранніх стадіях, використовуючи дані з медичних зображень або генетичних аналізів.

Окрім технологічних факторів, значний вплив на ринок праці має глобалізація, що призводить до зміни структури зайнятості в різних регіонах світу. Глобалізація сприяє переміщенню робочих місць у країни з нижчою вартістю робочої сили, що змушує працівників у розвинених країнах пристосовуватися до нових умов. Водночас, завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, багато компаній здатні співпрацювати з працівниками з різних країн, що розширює можливості для глобальної зайнятості [7].

Окрему увагу варто приділити таким тенденціям, як гіг-економіка, що набуває дедалі більшого поширення. Гіг-економіка передбачає виконання тимчасових або короткострокових завдань на замовлення. Працівники гіг-економіки можуть одночасно працювати на декілька компаній або клієнтів, отримуючи оплату за кожне

виконане завдання. Така модель роботи створює гнучкі можливості для зайнятості, але водночас не завжди гарантує стабільний дохід та соціальний захист, що робить її менш привабливою для певних категорій працівників [8].

Ще однією важливою тенденцією є збільшення кількості працівників, які обирають дистанційну або гібридну роботу. Пандемія COVID-19 суттєво прискорила цей процес, змусивши багатьох роботодавців перейти на віддалену роботу. Дистанційна робота дозволяє працівникам працювати з будь-якої точки світу, що знижує залежність від географічного розташування. Багато компаній зберегли можливість дистанційної роботи навіть після завершення пандемії, що підкреслює її зручність та ефективність.

Попри всі переваги дистанційної роботи, вона також має свої виклики. Одним із головних є питання підтримки комунікації та співпраці між працівниками. Для цього компанії використовують різні інструменти для командної роботи, такі як Slack, Microsoft Teams, Zoom, які забезпечують можливість швидкого обміну інформацією та організації спільних робочих процесів. Однак відсутність безпосередньої взаємодії між працівниками може впливати на продуктивність та створювати труднощі в побудові робочих відносин [9].

Важливо зазначити, що технологічні зміни також впливають на соціальні аспекти зайнятості. Одним із ключових питань є забезпечення соціального захисту працівників у нових умовах. Традиційні форми зайнятості, такі як повна зайнятість із постійною заробітною платою, забезпечували працівникам соціальні гарантії, включаючи медичне страхування, пенсійне забезпечення та оплачувані відпустки. У нових формах праці, таких як фріланс або гіг-економіка, працівники можуть бути позбавлені цих привілеїв, що ставить перед урядами та роботодавцями завдання створення нових форм соціального захисту.

Іншим важливим аспектом є питання гендерної рівності на ринку праці. Технологічні зміни можуть як сприяти зниженню гендерних розривів, так і посилювати їх. З одного боку, дистанційна робота та гіг-економіка можуть забезпечувати жінкам більше можливостей для поєднання роботи та сімейних обов'язків. З іншого боку, недостатня кількість жінок у технічних професіях, таких як програмування або інженерія, може призводити до того, що вони не зможуть скористатися всіма перевагами нових технологій [10].

Також варто звернути увагу на питання навчання та підвищення кваліфікації працівників. Технологічні зміни вимагають від працівників постійного оновлення знань та навичок. Багато професій, які були актуальними ще кілька десятиліть тому, поступово зникають, і на їхньому місці з'являються нові. Це вимагає від працівників готовності до навчання протягом усього життя [10]. Уряди та освітні інституції відіграють важливу роль у створенні можливостей для перепідготовки та підвищення кваліфікації, що є необхідною умовою для підтримання конкурентоспроможності на ринку праці.

Водночас роботодавці також повинні враховувати необхідність інвестування в розвиток своїх

працівників. Успіх компаній у нових умовах багато чому залежить від того, наскільки швидко та ефективно вони зможуть адаптуватися до змін на ринку праці. Це включає впровадження нових технологій, навчання працівників новим навичкам, а також створення сприятливих умов для роботи [11].

Для ефективного функціонування нових форм зайнятості необхідно створити відповідні інституційні та правові умови, які б забезпечували захист прав та інтересів працівників, сприяли розвитку їхніх навичок та кваліфікацій, забезпечували рівні можливості та недискримінацію на ринку праці. Зокрема, необхідно розробити нормативно-правову базу, яка б регулювала трудові відносини в умовах дистанційної зайнятості, фрілансу та інших нових форм зайнятості. Ця база повинна включати положення щодо укладання трудових договорів, оплати праці, соціальних гарантій, охорони праці, вирішення трудових спорів тощо. Важливо також розвивати інфраструктуру та сервіси підтримки нових форм зайнятості, такі як коворкінги, онлайн-платформи для пошуку роботи та фрілансерів, системи онлайн-навчання та підвищення кваліфікації, сервіси з надання консультацій та юридичної допомоги тощо.

На міжнародному рівні необхідно розвивати співробітництво між країнами у сфері регулювання нових форм зайнятості, обміну досвідом та кращими практиками, гармонізації законодавства та стандартів. Це дозволить створити більш сприятливі умови для міжнародної трудової мобільності та розвитку глобального ринку праці. Крім того, необхідно приділяти увагу розвитку цифрових навичок та компетенцій працівників, які є необхідними для ефективної роботи в умовах цифрової економіки. Це включає не лише технічні навички роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями, але й такі навички як критичне мислення, креативність, комунікативні навички, вміння працювати в команді, адаптивність до змін тощо.

Розвиток нових форм зайнятості також вимагає трансформації системи освіти та професійної підготовки. Необхідно впроваджувати нові методи та технології навчання, такі як онлайн-курси, симулятори, ігрові технології, що дозволяють набувати практичні навички та компетенції. Важливо також розвивати співпрацю між закладами освіти та роботодавцями для забезпечення відповідності навчальних програм потребам ринку праці.

Ще одним важливим аспектом є забезпечення соціального захисту та підтримки працівників в умовах нових форм зайнятості. Необхідно розробити механізми соціального страхування, які б враховували специфіку роботи фрілансерів, самозайнятих осіб та інших категорій працівників, які не мають постійного місця роботи. Це може включати створення спеціальних фондів соціального страхування, запровадження індивідуальних рахунків соціального страхування, розвиток недержавних пенсійних фондів тощо.

Крім того, важливо приділяти увагу питанням забезпечення рівних можливостей та недискримінації в умовах нових форм зайнятості. Зокрема, необхідно розробити механізми запобігання та протидії

дискримінації за ознаками статі, віку, раси, національності, інвалідності тощо при прийомі на роботу, оплаті праці, кар'єрному зростанні. Це може включати запровадження антидискримінаційного законодавства, проведення інформаційних кампаній та тренінгів для роботодавців та працівників, створення спеціалізованих органів з питань рівності та недискримінації.

Ще одним викликом для розвитку нових форм зайнятості є забезпечення балансу між роботою та особистим життям працівників. Дистанційна робота та гнучкі графіки можуть призводити до розмивання меж між робочим та особистим часом, що може негативно впливати на психологічне здоров'я та благополуччя працівників, тому важливо розробляти і впроваджувати політики та практики, які б сприяли збереженню балансу між роботою та особистим життям, такі як обмеження робочого часу, надання можливості для відпочинку та відновлення, підтримка психологічного здоров'я працівників тощо.

Розвиток нових форм зайнятості також вимагає трансформації корпоративної культури та практик управління персоналом. Зокрема, необхідно розвивати навички віддаленого управління та комунікації, застосовувати нові методи мотивації та залучення працівників, створювати умови для співпраці та командної роботи в умовах віддаленої зайнятості. Важливо також приділяти увагу розвитку лідерських якостей та емоційного інтелекту керівників, які працюють з віддаленими командами.

Нарешті, розвиток нових форм зайнятості вимагає проведення подальших досліджень та аналізу їх впливу на ринок праці, економіку та суспільство загалом. Необхідно вивчати кращі практики та досвід інших країн, проводити моніторинг та оцінку ефективності різних інструментів та політик регулювання нових форм зайнятості, а також прогнозувати майбутні тенденції та

виклики у цій сфері.

Висновки. Отже, розвиток нових форм зайнятості в умовах глобалізації та цифрової економіки є одночасно викликом та можливістю для міжнародного ринку праці. З одного боку, вони відкривають нові перспективи для працевлаштування, забезпечують гнучкість та мобільність роботи, дозволяють залучати таланти з усього світу, з іншого - несуть певні ризики та виклики, пов'язані з нестабільністю зайнятості, соціальним захистом працівників, забезпеченням рівних можливостей та недискримінацією, збереженням балансу між роботою та особистим життям тощо. Для ефективного регулювання та оптимізації міжнародного ринку праці в умовах нових форм зайнятості необхідно розробляти та впроваджувати комплексні підходи та інструменти, які б враховували інтереси та потреби всіх зацікавлених сторін - працівників, роботодавців, держави та суспільства загалом. Це вимагає консолідації зусиль та співпраці між урядами, соціальними партнерами, міжнародними організаціями, науковцями та експертами у сфері праці та соціальної політики. Лише за умови відповідального та виваженого підходу до регулювання нових форм зайнятості, забезпечення гідних умов праці та соціального захисту працівників, розвитку їхніх навичок та компетенцій, сприяння інноваціям та конкурентоспроможності бізнесу можна досягти сталого та інклюзивного розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізації та цифрової економіки. Розвиток нових форм зайнятості вимагає проведення подальших досліджень та аналізу їх впливу на ринок праці, економіку та суспільство загалом. Необхідно вивчати кращі практики та досвід інших країн, проводити моніторинг та оцінку ефективності різних інструментів та політик регулювання нових форм зайнятості, а також прогнозувати майбутні тенденції та виклики у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Кудлай В.Г. (2024). Міжнародний ринок праці в умовах глобалізації та диджиталізації: тренди та перспективи. Галицький економічний вісник, Т.: ТНТУ, Т. 88. № 3. с. 13–19. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.03.013.
2. Шкурат М.Є., Кушко З.І., Шкурат О.Є. (2024). Аналіз стану світового ринку праці в умовах глобальної диджиталізації. Actual problems of economics, № 4(274). DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-274-66-79>.
3. Соболев, В.М., Мусіюк І.О. (2020). Тенденції зайнятості в умовах цифрової економіки. Бізнес інформ, № 10. С. 143-148. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-10-143-148>.
4. Назаров М.І., Нізельська М.А. (2020). Вплив диджиталізації економіки на трансформацію світового ринку праці. Приазовський економічний вісник, Вип. 2(19). DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-2-4>.
5. Туль С.І. (2019). Нові форми праці в умовах диджиталізації економіки та світового ринку праці. Науковий вісник Ужгородського національного університету, Вип. 23. Ч. 2. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/21.pdf.
6. Economic recovery is losing steam, new ILO report says. URL: <https://www.ilo.org/>.
7. Вплив міграційних процесів на перебіг повоєнного відновлення України, міграційну політику ЄС та країн Східного партнерства. Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/10/25/2023-Pyshchulina-MIGRACIA.pdf>.
8. World Employment and Social Outlook Trends 2023. URL: https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@inst/documents/publication/wcms_865332.pdf.
9. IAB (Institute for Employment Research). "European Labour Market Barometer". 2023. URL: <https://iab.de/en/daten/european-labour-market-barometer/>.
10. Global gender gap reports. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/reports/globalgender->

gap-reports/.

11. ILO. «ILO Modelled Estimates: Methodological Overview». (2023). URL: <https://www.ilo.org/ilostat-files/Documents/TEM.pdf>.

References:

1. Kudlai V.H. (2024). Mizhnarodnyi rynek pratsi v umovakh hlobalizatsii ta dydzhytalizatsii: trendy ta perspektyvy [International labor market in the context of globalization and digitalization: trends and prospects]. Halytskyi ekonomichnyi visnyk, T.: TNTU. Vol. 88. No. 3. Pp. 13–19. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.03.013. [in Ukrainian].
2. Shkurat M.Ye., Kushko Z.I., Shkurat O.Ye. (2024). Analiz stanu svitovoho rynku pratsi v umovakh hlobalnoi didzhytalizatsii. Actual problems of economics [Analysis of the state of the global labor market in the context of global digitalization]. No. 4(274). DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-274-66-79>. [in Ukrainian].
3. Soboliev, V.M., Musiiuk I.O. (2020). Tendentsii zainiatiosti v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Employment trends in the digital economy]. Biznes inform, 2020, №10, Pp. 143-148. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-10-143-148>. [in Ukrainian].
4. Nazarov M.I., Nizelska M.A. (2020). Vplyv didzhytalizatsii ekoneomiky na transformatsiiu svitovoho rynku pratsi [The impact of digitalization of the economy on the transformation of the global labor market]. Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk, Vol. 2(19). DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-2-4>. [in Ukrainian].
5. Tul S.I. (2019). Novi formy pratsi v umovakh didzhytalizatsii ekonomiky ta svitovoho rynku pratsi [New forms of work in the context of digitalization of the economy and the global labor market]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu, Vol. 23. Part 2. Retrieved from: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/21.pdf. [in Ukrainian].
6. Economic recovery is losing steam, new ILO report says. Retrieved from: <https://www.ilo.org/>. [in English].
7. Vplyv mihratsiinykh protsesiv na perebih poviennoho vidnovlennia Ukrainy, mihratsiinu polityku YeS ta krain Skhidnoho partnerstva [The impact of migration processes on the course of post-war reconstruction in Ukraine, the migration policy of the EU and the Eastern Partnership countries]. Tsentrazumkova. Retrieved from: <https://razumkov.org.ua/images/2023/10/25/2023-Pyshchulina-MIGRACIA.pdf>. [in Ukrainian].
8. World Employment and Social Outlook Trends 2023. Retrieved from: https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@inst/documents/publication/wcms_865332.pdf. [in English].
9. IAB (Institute for Employment Research). «European Labour Market Barometer». 2023. Retrieved from: <https://iab.de/en/daten/european-labour-market-barometer/>. [in English].
10. Global gender gap reports. World Economic Forum. Retrieved from: <https://www.weforum.org/reports/globalgender-gap-reports/>. [in English].
11. ILO. «ILO Modelled Estimates: Methodological Overview». (2023). Retrieved from: <https://www.ilo.org/ilostat-files/Documents/TEM.pdf>. [in English].